



Festival  
Borštnikovo  
srečanje



## NAGRADE 59. FESTIVALA BORŠTNIKOVO SREČANJE

### Zaključno poročilo strokovne žirije 59. Festivala Borštnikovo srečanje

V tekmovalnem programu 59. Festivala Borštnikovo srečanje smo videli razmeroma obsežen izbor uprizoritev, ki je ponujal široko paleto uprizoritvenih formatov in vsebinskih izhodišč – od klasično dramskih predstav, nastalih po pretežno novejših slovenskih in tujih besedilih, do zvrstno raznolikih adaptacij literarnih predlog ali izvirnih snovalnih projektov, zasnovanih na raziskovalnem delu ter dokumentarnem gradivu.

V vsej raznolikosti pristopov je nabor zaznamovala predvsem izrazita družbena angažiranost, ki je bila na razne načine, enkrat kot osnova, drugič kot posledica, opazna v vseh predstavah; te naslavljajo pomembne teme sodobnosti in polpretekle zgodovine, vzpostavljajo prostor za premislek ustaljenih mitologij skozi soočenja različnih idejnih in generacijskih perspektiv, še posebej zaznavno pa razpirajo vprašanje vseh vrst nasilja, od intimnega do institucionalnega, ter prepletanje njihovih mehanizmov s celoto družbenega tkiva. Gledališče se tako nemara še bolj kot kdaj poprej utrjuje kot območje svojevrstne občutljivosti, ki sega preko samega odra – in pri tem z vso odgovornostjo sprejema svojo vlogo pri oblikovanju skupnosti.

Opozoriti pa želimo še na umetniško silovitost prispevkov ustvarjalk in ustvarjalcev mlajših generacij, ki so v bistveni meri prispevali k celostno visoki ravni programa – zaradi številnih izstopajočih nastopov je bila težavna predvsem odločitev o dodelitvi Borštnikove nagrade za mladega igralca ali igralko. Vse nagrade je sicer žirija podelila soglasno.

Gregor Butala, Darko Lukić, Nikita Milivojević, Natasha Tripney, Barbara Zemljič

### Velika Borštnikova nagrada za najboljšo predstavo

*Angeli v Ameriki* v režiji Nine Rajić Kranjac in v produkciji Slovenskega mladinskega gledališča

Režiserka Nina Rajić Kranjac je očitno uživala v izzivih, ki jih predstavlja epsko delo Tonyja Kushnerja iz leta 1991. Monumentalnega besedila se je namreč lotila z doslednim občutkom za invencijo in drznim pristopom, s katerim je uspešno povezala mnoge politične in filozofske pramene te igre ter jo obenem oblikovala v predstavo za sodobni čas. Skozi šest ur je vseskozi ohranjala pustolovski duh, iz celotne zasedbe pa izvabljala bogate in poglobljene prispevke, iz katerih je nazadnje zrasla razigrana, silovita uprizoritev, ki je enako čustveno vznemirljiva kot slogovno razburljiva. Njenega zmagoslavja ni moglo odplaviti niti vreme.

### Borštnikova nagrada za režijo

Jan Krmelj za predstavo *Razpoka* v produkciji Mestnega gledališča ljubljanskega  
Režiser Jan Krmelj nas v uprizoritvi *Razpoka* domiselno in spretno s pomočjo zanimivih ter predvsem izvirnih scenskih rešitev pritegne v zgodbo glavnih junakov. Multimedijski režijski postopek (z uporabo videa, kamere in mikrofонов) se skozi predstavo izkazuje kot večkratno upravičen. Na odru je ustvarjen realističen, toda na svoj način tudi virtualen svet, poln strahu in preganjavice, v katerem prepoznavamo tudi del lastne izkušnje – to je svet, ki je napolnjen s skupnimi strahovi in negotovostjo. To čustveno lego je uspel režiser z izjemno natančnostjo posredovati od začetka do konca predstave – ter z odra med občinstvo.

### Borštnikova nagrada za mlado igralko

Diana Kolenc za vlogo Celeste v predstavi *Razpoka* v produkciji Mestnega gledališča ljubljanskega

Diana Kolenc utelesi Celeste z mehko prepričljivostjo ter blago odločnostjo. Prehajanje med različnimi stanji – iz zatrapanosti v ljubezen, pogrezanje v skrb za Noaha, pa v zamero, jezo, negotovost, strah in obsesivnost – poteka počasi in neslišno, zato ga skoraj ne opazimo, vsak njen korak se zdi logičen. Diana ustvari Celeste, ki Noahu sledi tako nežno in ljubeče, kot bi gledali tango, skozi pa sevata utrujenost od sistema in pretresljiva želja po ljubezni, bližini ter osmišljanju sebe in sveta.

4 enakovredne Borštnikove nagrade za igro

### Borštnikova nagrada za igro

Nataša Keser za vloge v predstavi *Angeli v Ameriki* v produkciji Slovenskega mladinskega gledališča

Nataša Keser v nizu raznolikih vlog izkaže vso silovitost svoje igralske okretnosti in nadzora, ko spretno prehaja med odrskimi jeziki in registri. Njen nastop med drugim odlikuje izjemna telesna natančnost, s katero se zmore zgolj prek drobnega pobliska oči iz zgarane medicinske sestre preleviti v nezemeljsko, angelsko

prisotnost; zapeljiva in obenem zlovešča je premikala občinstvo med različnimi svetovi.

#### Borštnikova nagrada za igro

Jernej Gašperin za vlogo Noaha v predstavi *Razpoka* v produkciji Mestnega gledališča ljubljanskega

Jernej Gašperin se potopi v Noaha igrivo, malce provokativno in ljubeče. Njegovo postopno prehajanje iz družbeno angažirane intelektualne skrbi za okolje v izgubo vere v demokracijo ter osmišljanje sebe z aktivizmom preiščeno dozira s hkratnim zmanjševanjem ljubezni do Celeste, v katerem je krut, frustriran, pasivno agresiven, hkrati pa nežen in obžalujoč. Noaha mu uspe oblikovati s takšno mero človečnosti, da bi bil zlahka kdorkoli med nami. Sprehodi nas skozi čustveno, psihično, socialno ter finančno potapljanje, potovanje po tanki meji med aktivizmom in norostjo pa skrbno uravnoteži ter kljub posesivnosti do Celeste in vedno večji izolaciji od družbe ne izgubi naše empatije niti takrat, ko postane radikalen.

#### Borštnikova nagrada za igro

Anja Novak za vlogi Harper v predstavi *Angeli v Ameriki* in Paule v predstavi *Ljubimki*, obeh v produkciji Slovenskega mladinskega gledališča

Anja Novak z izjemno igralsko bravuro v dveh zelo različnih režijsko-dramaturških gradnjah s širokopotezno paleto odslikava vse tisto, pred čimer bi se naš pogled najraje povetil. Zrcali ranljivost, sram, krivdo, strah, bes, brezsravno izkazuje nemoč ter mestoma norost. A vendar ji s pretresljivo prisotnostjo, ki jo vzpostavlja skozi krhkost, sprejemanje, iskrenost, nenehno odzivnost ter izjemno duhovitost in samoironijo, uspe preprosto zakleniti pogled ter vzbuditi sočutje. Ne gre zgolj za uvid; njeno soočenje z razgaljeno resničnostjo v nas ustvari možnost, da uzremo drugega, še več, s sočutjem se zmoremo soočiti s sabo.

#### Borštnikova nagrada za igro

Borut Veselko za vlogo Jockla v predstavi *Deževen dan* v Gurlitschu v koprodukciji Prešernovega gledališča Kranj in Mestnega gledališča Ptuj

Od trenutka, ko Borut Veselko stopi na oder, doseže, da ga ni. Celotno prisotnost v prostoru in času namreč skozi njegovo telo in glas zasede Jockel. Veselkova srhljivo prepričljiva naselitev enigmatičnega tujca uspešno združuje protislovja uvidov preroka s trdo dostojanstvenostjo ter banalnostjo pijanca. Odbliske norosti preseka z intelektualnostjo, toda hkrati tudi prizemljeno, skoraj mistično preprostostjo. Njegovo odmerjanje časa in prostora skozi skrajno preiščeno upočasnjevanje reakcij ter centriranje telesa in glasu vzbuja gledalcu občutek, da skrivnostni lik ne le ve, temveč tudi čuti in živi neizrekljivo resnico, ki je zapleteno preprosta, znotraj nje pa je v vsakem trenutku tukaj in zdaj spravljen tako s svetom kot seboj.

### Borštnikova nagrada za scenografijo

Lin Japelj za predstavo *Razpoka* v produkciji Mestnega gledališča ljubljanskega  
Ta izmuzljiva uprizoritev je pravzaprav vaja v rekonstrukciji; in scenografija, ki jo je zasnoval Lin Japelj, se izkazuje kot temeljni del tega postopka. S kombinacijo elementov industrijskega in domačnega omogoča premišljeno vključitev videa, tematike nadzora ter paranoje pa priziva na način, ki ni pretiran. Hlad, ki veje iz predstave, pri tem uravnoteži s prebliski lepote.

### Borštnikova nagrada za avtorski koncept in dramtizacijo

Živa Bizovičar in Nik Žnidaršič za avtorski koncept in priredbo uprizoritvenega besedila za predstavo *Juriš* v produkciji Slovenskega ljudskega gledališča Celje  
Z rekonstrukcijo možnega sosledja zgodovinskih dogodkov sta avtorja Živa Bizovičar in Nik Žnidaršič izpeljala poglobljeno raziskovanje dokumentarnega gradiva. Iz praviloma skopih in med seboj ne vselej povezanih dejstev sta zgradila eno izmed množice mogočih zgodb, ne da bi se pretvarjala, da ponujata končne odgovore na vse slepe pege nacionalne zgodovine ali pa celo edino resnico. Takšen pristop k občutljivi temi iz polpretekle zgodovine je pustil prostor za subtilno umetniško interpretacijo, utemeljeno na intimnih usodah dveh izjemnih pesniških osebnosti v zapletenem družbenem, zgodovinskem in političnem kontekstu.

### Borštnikova nagrada za kostumografijo

Marina Sremac za predstavo *Angeli v Ameriki* v produkciji Slovenskega mladinskega gledališča

Kostumi Marine Sremac so bistveni del postavitve epske drame Tonyja Kushnerja, kakor jo je oblikovala režiserka Nina Rajić Kranjac, saj res pomembno prispevajo h gledališkemu jeziku uprizoritve. So duhoviti, igrivi, s pridihom fantastičnega in izjemno pozornostjo do detajlov – vsak posamezni sestavni del teh kostumov, od mormonskega spodnjega perila do pomečkane krone Kipa svobode iz aluminijaste folije, dodaja nepogrešljiv košček v mozaik večplastnega, ekspresionističnega sveta te predstave.

### Borštnikova nagrada za glasbo

Val Furst in Pavel Panon za predstavo *Razpoka* v produkciji Mestnega gledališča ljubljanskega

Val Furst in Pavel Panon v uprizoritvi *Razpoka* s svojo glasbo diskretno oblikujeta svet, ki je napolnjen z nenehno napetostjo in negotovostjo. Toda glasba pri tem ni vsiljiva – na trenutke je že skoraj nezaznavna, a tudi kadar je ni, imamo vseeno občutek, kot da je ves čas prisotna. Na ta način gradi prepričljivo vzdušje, ki prispeva k temu, da se osnovno čustvo te predstave naseli tudi v gledalca.

Borštnikova nagrada za posebni dosežek po presoji žirije

*Spolna vzgoja II* v režiji Tjaše Ārnigoj in v koprodukciji Nove pošte (Slovensko mladinsko gledališče in Maska Ljubljana) ter Mesta žensk

Posebno nagrado žirije podeljujemo celotni ustvarjalni zasedbi projekta *Spolna vzgoja II*, in sicer za izjemno družbeno odgovornost in izvajalski aktivizem, ki sta na oder ter v širši javni prostor pogumno in odločno uvedla celoten spekter pomembnih tem ženske seksualnosti, ki so v patriarhalnem družbenem okolju na splošno nevidne, prezrte ali tabuizirane. Avtorice so z resnim, strokovnim raziskovanjem naslovile širok razpon zatiranja ženske seksualnosti, od fizioloških in psiholoških vidikov do pravnih in družbenih, ter ga nato v uprizoritvi obogatile z osebnimi pričevanji in intimnimi izpovedmi. Družbeni pomen takega projekta je nemogoče ločiti od njegove izvedbene kakovosti – saj gre za enega tistih umetniških procesov, v katerih etika gradi estetiko.

\*\*\*\*\*

Nagrado Društva gledaliških kritikov in teatrologov Slovenije za najboljšo uprizoritev v letu 2023

prejme serija predavanj-performansov *SPOLNA VZGOJA II* v režiji Tjaše Ārnigoj v koprodukciji Nove pošte (Slovensko mladinsko gledališče in Maska Ljubljana) ter Mesta žensk

Serija predavanj-performansov *SPOLNA VZGOJA II* je minulo leto tako gledališki kot družbeni prostor zaznamovala z različnih perspektiv, saj je vzporedno s poglobljenim terenskim raziskovanjem in izumljanjem novega avtorskega dokumentarnega jezika razprla tudi horizonte feminističnega izrekanja v javnosti. *SPOLNA VZGOJA II* je z analitičnim pristopom k materialu in odrski reprezentaciji izvedla izjemno politično gesto, ki je bila nujna in pomembna, a ravno toliko tudi nelagodna in boleča. Petdelni dokumentarni cikel je v raznoliki, a komplementarni celoti omogočil prostor številnim prezrtim in nenormativnim vsebinam, ki so prečile temeljna vprašanja kompleksne ženske seksualnosti, spolnosti hendikepiranih in reproduktivnih pravic. S premišljenimi prvinami dokumentarnega gledališča in z zavzeto odgovornostjo je avtorska ekipa ustvarila kolektivni projekt, ki učinkuje kot sočasni prerez temeljnih feminističnih, kvirovskih in razrednih praks. Predvsem pa je *SPOLNA VZGOJA II* razgrnila vpogled v brutalni nadzor in (prikrito) nasilje nad ženskimi telesi, ki še zdaleč nista ostala le v domeni zgodovine, ampak ju je trdovratnost patriarhalne družbene ureditve in miselnosti ohranila vse do danes.

Dodatne informacije:

Daša Šprinčnik, stiki z javnostmi FBS

dasa.sprincnik@borstnikovo.si

031 342 178